

הארץ

האוניברסיטה העברית בירושלים, ב-2019. נשים נמצאות בתחתית
סולם ההכנסות, כשהמזרחיות אחרונות צילום: אמיל סלמן

חינוך וחברה

הפערים בהשכלה בין אשכנזים למזרחים לא הצטמצמו גם בדור השלישי, רק גדלו

המשמעות: גם הפערים בשכר לא צפויים להיעלם

אור קשתי

פורסם ב-11.06.21

הפערים בהשכלה אקדמית בין אשכנזים למזרחים לא הצטמצמו בדור השלישי, ילידי הארץ שגם הוריהם נולדו בישראל. למעשה, בהשוואה לבני דור השני, הם אף גדלו מעט. כך עולה ממחקר הסותר את ההנחה הרווחת, שלפיה שאלת המוצא איבדה מחשיבותה עם השנים. מהמחקר עולה כי גם בתחום ההכנסה מעבודה הפערים בין אשכנזים למזרחים רחוקים מלהיסגר, אך בתחום זה הם מתגמדים בהשוואה לאלה בין גברים לנשים. קשה לטעות בהיררכיה המצטיירת מהיתונים: גברים ממוצא

המדרג, בפער גדול, נמצאות כל קבוצות הנשים-כשהמזרחיות הן האחרונות.

בניגוד לנסיונות קודמים לאמוד את הפער העדתי, בעיקר באמצעות מדגמים ייחודיים שערכה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס), המחקר מתבסס על נתונים מינהליים של המוסד לביטוח לאומי, מס הכנסה ומרשם התושבים, המתייחסים לכלל ילידי ישראל היהודים, בני 25–43, בשנת 2018 (כ-1.3 מיליון אנשים). מלוא הנתונים — על יבשת הלידה של בני הדורות השונים, מספר שנות הלימודים במוסד להשכלה גבוהה ופרטים עליו, וכן נתונים על הכנסה מעבודה — נמצאו לגבי כ-1.1 מיליון אנשים. זהו המחקר המקיף ביותר וטווח נזדה וול ר - רוחה ושל רנו הדור

המחקר, המתפרסם כאן לראשונה, נערך על ידי הפרופסורים ינון כהן מאוניברסיטת קולומביה בניו יורק ויצחק הברפלד וסיגל אלון מאוניברסיטת תל אביב, ד"ר אורן הלר וד"ר מירי אנדבלד מהביטוח הלאומי, שאף הציגה אותו לפני כשבוע בכנס אקדמי באוניברסיטה הפתוחה. הכנס הוקדש לציון 50 שנה לפנתרים השחורים ו-40 שנים לספרו של הסוציולוג פרופ' שלמה סבירסקי על האי-שוויון העדתי.

קלרה יונה משומר ופרופ' שלמה סבירסקי בבית ספר קדמה בירושלים, ב-2014 צילום: אמיל סלמן

האשכנזים עם קב"א 51. המזרחים שתי נקודות פחות. כך שימש כלי מיון לאפליה בצה"ל

האשכנזים חוזרים: יש ממשלה חדשה

על מנת לאמוד את מפת הפערים העדכנית, חילקו החוקרים את אוכלוסיית המחקר לשני דורות - דור שני שכלל את ילידי ישראל, שאחד או שני הוריהם נולדו בחו"ל; ודור שלישי - ששני הוריהם נולדו בישראל, אבל לפחות אחד מהסבים או הסבתות של הנחקרים נולד בחו"ל, ולשלוש קבוצות מוצא - מזרחים, אשכנזים ומוצא "מעורב". בדור השלישי, שכלל 43% מהנחקרים, נקבעה רמת יתייכות למוצא אשכנזי

הסבתות. אם חלק מהם נולדו במדינות
אסיה-אפריקה וחלק באירופה-אמריקה, הנחקר
הוגדר כמעורב. אם חלק מהסבים והסבתות
נולדו בישראל, המוצא נקבע על ידי אלה
שנולדו בחו"ל. בחישוב כולל של שני הדורות,
שיעור המזרחים עומד על 54.5%, האשכנזים -
33.9% ומוצא מעורב - 11.7%.

- פרסומת -

ועמיתיו יכלו לזהות מי למד לפחות שלוש שנים במוסד להשכלה גבוהה ולהניח כי השיג לפחות תואר אקדמי ראשון. כך התברר כי הפער בין אשכנזים למזרחים גדל במעבר בין הדור השני לשלישי. בקרב נשים בדור השני, הפער בין אשכנזיות (56.4% בעלות תואר אקדמי) לבין מזרחיות (41%) הוא 15.4 נקודות אחוז. בדור השלישי הנתונים המקבילים הם 60.2% ו-42.6%, בהתאמה, כך שהפער גדל ל-17.6 נקודות. אצל הגברים התרחב הפער עוד יותר: 43% מהאשכנזים בדור השני הם בעלי תואר אקדמי לעומת 27.4% בקרב המזרחים, ואילו בדור השלישי ל-46.6% מהאשכנזים יש תואר לעומת 27.2% מהמזרחים. כך, גדל הפער אצל גברים בכ-4 נקודות אחוז, מפער של 15.6

מרקע "מעורב" קרובים במאפייני ההשכלה שלהם הרבה יותר לאשכנזים מאשר למזרחים. ועוד נקודה חשובה: נשים משכילות יותר מגברים, בכל דור ובכל תת-קבוצה.

פילוח אחר של נתונים - הפעם לפי קבוצות גיל, ולא דורות - מספק אולי תקווה מסוימת. לפי ניתוח זה, הפערים בין אשכנזים למזרחים בקרב צעירים קטנים יותר בהשוואה לאלה שבקבוצות גיל מבוגרות יותר. הדבר נכון במיוחד בקרב נשים. הסבר אפשרי לכך קשור אולי לפריחת המכללות הציבוריות בשני העשורים האחרונים. לפי נתוני המועצה להשכלה גבוהה, כ-60% מתוך כלל הסטודנטים בישראל לומדים כיום במכללות מסוגים שונים.

ואולם, הגידול הכללי במערכת ההשכלה הגבוהה לא הביא כנראה להגברת השוויון בין אשכנזים למזרחים. ניתוח הלומדים בהתאם לסוג המוסד האקדמי מגלה חלוקה עדתית ברורה, שנותרה בסך הכל יציבה בין הדורות: באוניברסיטאות "הסלקטיביות" (ירושלים ותל אריר ויסמו והורוניו' ז ר-10% מהוררוח

שבמכללות הנתונים המקבילים הם כ-60% וכ-40%, בהתאמה. "פערים שרירים ועקשניים", הגדירה זאת אנדבלד. לעומת זאת, במכללות להוראה נראה שאין הבדל גדול בין שתי הקבוצות. עם זאת, מחקר אחר של פרופ' אלון, מצא לפני כמה שנים הבדלים גם בתחומי הלימוד עצמם: אשכנזים לומדים בדרך כלל תחומים כמו מדעים וטכנולוגיה.

שאלה אחרת, שלא נבדקה הפעם, מתייחסת לתארים מתקדמים. מחקרים קודמים מצביעים כי כאשר מזרחים מצליחים לצמצם את הפער בתחנות השונות של סולם ההשכלה - עצם הלימודים בתיכון, זכאות לתעודת בגרות, תעודת בגרות "איכותית" או תואר ראשון - אשכנזים

מצליחים להשיג את התעודה הלא נכונה - זו שאיבדה מהערך שלה, עם המעבר למשוכה הבאה. כתבה שפורסמה ב"הארץ" לפני כ-25 שנים תיארה את התהליך, שכנראה עדיין בתוקף, תחת הכותרת "במעלה המדרגות היורדות".

המחקר החדש בדק גם פערים בהכנסה מעבודה (הנתונים מתייחסים לשכר חציוני לחודש של אנשים בני 25-43 שעבדו לפחות 8 חודשים בשנת 2017, אך אינם כוללים מידע על מספר שעות העבודה). החוקרים הצליחו לשרטט את התפתחות הפערים העדתיים: בסביבות גיל 25 ההכנסה של גברים מזרחים גבוהה מעט יותר מזו של אשכנזים, אולי כי

"היתרון" המזרחי מחזיק מעמד עד גיל 30 לערך. מכאן ואילך, ובמידה הולכת וגדלה, נרשם פער לטובת אשכנזים - עד להבדל של קרוב ל-20% בהכנסה בגיל 43. הדבר נכון בשני הדורות שנבדקו. נראה כי הגידול בפערים אצל גברים קשור לכך שהבדלי שכר בין בעלי תואר אקדמי (שרובם אשכנזים) לחסרי תואר (שרובם מזרחים) מתפתחים עם ניסיון בעבודה וגיל.

בעשור האחרון נדמה כי בחינת הפערים העדתיים, לפחות בתחום ההשכלה, זוכה לפחות תשומת לב של חוקרים באקדמיה, בהשוואה למצב בשנות ה-90 ותחילת שנות ה-2000. הסיבות לכך מגוונות, וקשורות לא רק לחילופי דורות באקדמיה או לשינויים בדגשים מחקריות נטח אלג י יוח רוטרווח

הלמ"ס לעקוב אחר הרקע העדתי במשך דור אחד בלבד. בהיעדר נתונים על הדור השלישי, קשה להוכיח פערים. מבחינה זו, המחקר החדש מצביע כי מוקדם לקבור את "השד העדתי": השפעותיו ניכרות גם על בני הדור השלישי ב-2018.

"המחקר יוצא נגד החוכמה המקובלת, של אנשי חינוך ומומחים אחרים, לפיה הפער העדתי לא רלוונטי וייסגר על ידי תהליכים חברתיים כמו נישואים בין-עדתיים", אומר פרופ' יוסי דהאן מהמרכז האקדמי למשפט ועסקים ברמת גן ויו"ר "מרכז אדוה". לדבריו, הממצאים "מתעדים מגמות חזקות של אי-שוויון, המצביעות על קשר בין אמצעים כלכליים,

חשוב לחזור עליה, גם על רקע הלגיטימציה
שהעניק בג"ץ לפני כשנתיים לתשלומי הורים,
שמגדילים את הפערים". הוא הוסיף כי חשיבות
המחקר החדש נובעת גם מ"סירוב הלמ"ס
לבדוק את אחד הפערים המרכזיים בחברה
בישראל".

תגיות קשורות:

חינוך

פרסומת: **Bloxtax**: פתרון דיווח פשוט וידידותי
על רווחי קריפטו

| Recommended

by

כתבות נוספות שעשויות
לעניין אותך

ריאלי
97%
מהי
עם ב
בריא
שזכא

ssager c
/ arpet
מעסה
הרגליים
המהפכני
הגיע
לישראל:
משפר
זרימת...

מנכ"ל
משרד
החינוך
הבא:
יגאל
סלוביק,
סגן
ראש...

ממומן

צרכנו
נסית
/ שיט
מצליו
חברו
הביט
מכני
.

ממומן

בית ללא כ
אבים | מג
זין הבריא
ת /
הכאבים
מהגב
מקרינים
לרנל? זו

חדשות /
הבחירות
האזוריות
בצרפת:
אכזה
למפלגתה
של לה...

חדשות /
מאות
מתנחלים
השתתפו
ב-14
צעדות
ברחבי
הגדה...

וזה הפתרון

ממומן

YouTube
/ איך
מתפתחת
אלצהיימר?
כדאי
שתראי
את
הסרטון
הזה

ממומן

Valla
עלה
המס
הכירו
סטנד
חדש
משק
ראייר

חדשות /

סיעת
הציונות
הדתית
פתחה
לשכה
במאחז
אביתר

חדשות /

גורם
מדיני:
למרות
הודעת
הרשות,
נמשכים
המגעים...

תגובות

להוספת
תגובה מזוהה

לבחירת השם
ככינוי קבוע

שם

הזינו שם שיוצג באתר

משלוח תגובה מהווה הסכמה לתנאי השימוש של אתר הארץ

שלחו

רכשו מנוי
בלוגים
תנאי שימוש

צרו קשר
פרסמו באתר
שירות למנויים

להורדה ליקציה

